

Сустрэча

1.

Здараецца такое асабліва ў час цвіцення яблыняў і вішняў, калі чалавек, адурманены белым і ружовым кветам, не змяшчаецца ў свой звычайны касцюм, не згаджаецца сам з сабою. І шукае зусім лішняе ў сваім штодзённым свеце. Тое шукае, што не ўлісваецца ні ў простыя фізічныя правілы, ні ў матэматычныя формулы. Паэтам мроіцца абсалютнае шчасце, філосафам – воля, палітычным шаленцам – справядлівасць. А звычайныя людзі шукаюць знешнюю красу. Жанчыны забіваюцца ў новыя сукні, у свежыя прычоскі, у яркія грымы, у какетлівыя ўсмешкі. Прыгажэюць.

А мужчыны горда выпінаюць грудзі, пружыняцца мускуламі, а ў думках новыя жанчыны выштурхоўваюць за далягляд вачэй жанчын ранейшых, што абселі гэтыя месцы з найўным перакананнем у сваёй выключнасці.

Папаўднёвай гадзінай апынуўся пан Носік перад дзвярыма пад'езда, знаёмага, шэрага і гэтак абдзёртага з алейнай фарбы, як шэрай і абшастанай з мрояў была ў апошні час яго мужчынская экзистэнцыя. У акацыях шчабяталі птушкі, кветкі падміргвалі майскаму сонейку, дзень увогуле прэзентаваў сябе быццам з турыстычнага праспекта.

А на трэцім паверсе чакала пані Носічка, прыд-

баная за жонку даўным-даўно таму назад, у выніку палымянага і, як наогул у маладосці бывае, зусім неабмеркаванага пачуцця.

І зараз тырчаў пан Носік перад дашчэнтэ знаёмым блокам і сумна ўсміхаўся. Не тут пана Носіка месца. Не тут. І, мабыць, адно рэзультатам незразумелай касмічнай катастрофы запаўняе ён гэты, а не іншы фрагмент прасторы.

Ён урэшце адчыніў дзверы. І натрапіў на незвычайную з’яву. Трыццацігадовую, высокага росту, тонкую, зафіксаваную зверху навальніцай фіялетава-чорных кудзераў. З’ява апранута была ў летнюю сукенку, даўжынёю больш-менш у палову сцягна. Калі, аднак, названы цуд краўцоўства разглядаеш з вертыкальна-касой перспектывы лесвіцы, прапорцыі між закрытымі і незакрытымі раёнамі перасоўваюцца якраз у карысьць раёнаў, пазбаўленых вопраткі.

Нам, аб’якавым да тайных сеансаў душы, пазбаўленым лішняга красамоўства – што астаецца? Астаецца падтрымаць прымітыўную мазню вачэй: пані Зіна сходзіць па лесвіцы. Так успрымаюць свет нашыя зрокавыя інструменты. А калі б, скажам, не пан Носік стаяў тут, а пан Сандро Батычэллі? О, так! Тады зусім іншая іншасць. Тады б не ступала пані Зіна праявічна, лесвіцай. Была б яна вылузана з залатой ракавіны, і з шэпту марскоў хвалі, і з анэльскай музыкі. А калі б, выпадкова, прыплёўся сюды ў гэты момант пан Рэмбрант, пранікнуў бы ў ласку каханай Данаі залатым дажджом, што ідзе з неапісанай светласці.

– У вас прыгожыя ногі, вельмі старанліва выкананыя, – азваўся пан Носік, бо не быў ён тым Рэмбрантам, які хітрасцю і нахабнасцю ўладкоўваецца ў белагаловыя сны.

– Дзякую. Вы вельмі мне ласкавы, – адказала пані Зіна. І ўсміхнулася смуткам Джаконды, што свед-

чыць магло пра вялікую самоту яе бяздоннага нутра.

– Ёсць яшчэ шчаслівыя людзі, – уздыхнуў пан Носік. Месца атрымалася зручным для назіральнага працэсу, і ён не адыходзіў ад дзвярэй. І пані Зіна прыкмеціла зацікаўленне. З належнай жанчынам сціпласцю спрабавала выдаўжыць сукенку. Дарэмна, бо, як агульнавядома, законы фізікі грудзьмі стаяць за справу расцяжнасці тэкстыльнай матэрыі. І пані Зіна паўтарылася сарамлівай усмешкай Джаконды.

– Шчаслівыя людзі?

– Далёка і не шукаць, – упэўнена падтрымаў пан Носік. – Вось, скажам, ваш муж.

– Ах, муж-муж, – сарамлівасць пераўтварылася ў здзіўленне. – Працуе адно і працуе. А я зусім адзінокая. Тэлевізар, кніжка. Кніжка, тэлевізар.

– Прыгожая дама не можа быць адзінокай, – голасам, спавіваючым у цёмны шоўк меланхоліі, прашаптаў пан Носік. Утоптаў пры тым акурак папяросы ў зацухмолены горб лесвіцы.

– Быццам бы і так, – згадзілася пані Зіна. – У нармальным свеце за дамай ступае натоўп паклоннікаў, рыцараў. У нармальным свеце. А тут? – паехала позіркам па закураных сценах. – Тут не-э! Тут можна быць толькі нешчаслівай жанчынай.

– Та-ак. Тут усё не так. Дзе ні глянь, правін-цыя, – працягваючы настрой, уздыхнуў і пан Носік. А на душы – пасвятлела. Вось, аказваецца, не адзін ты ў няшчасці, ёсць і ў цябе таварышы.

– А можа, – пачала і спынілася. Яшчэ раз цяля за цяляй сумнымі карымі вачыма абмацала забуксаваную каля падножжа лесвіцы постаць. – А можа вы будзеце маім рыцарам? Або, прынамсі, сакрэтным адаратарам?

– А чаму ж не? Буду! – амаль не закрычаў ад радасці пан Носік. Неяк паўстрымаўся: падобныя ж

прапановы не ляжаць навалам на мястэчковых тратуарах. “Тут і адказ трэба даць высокамоўны”, – падумалася пану Носіку, а ў разумовых рэсурсах ішлі пошукі слоў. Вялікіх і прыгожых. Слоў важкіх, бы валун, і адначасова далікатнейшых за подых майскага неспакою. Аднак у Носікавых арсеналах не знайшліся такія дзіўныя, ці не алхімічныя структуры. І ён сумна заціх.

– Ну як? – пані Зіна ступіла адзін крок уніз, затым другі і трэці. Раскошлівы далягляд скараціўся да мала цікавай перспектывы.

Тым часам левіца дыхнула пахам варанай капусты. У кампазіцыі кмену, маярану, ангельскага перцу апазнаў пан Носік кулінарнае ўмельства сваёй жонкі.

– Я буду вашым рыцарам. Я абараню вас ад дрэнных людзей і злога свету, – пакланіўся прыгожа ён і, падбздэраны жылістым кулаком страўніка, шмыгнуў на спатканне са штодзённай, па-правінцыянальнаму зямной раскошай.

2.

Першы летні дзень у Носікавай кніжцы жыцця, тоўстай і нуднай як пазітывістычны раман, раскрыўся цалкам новым абзацам. Ён шыбаваў на спатканне з Зінай. Затрымліваўся перад вітрынамі, абыходзіў кіёскі, збаўляў крок, то зноў нечакана набіраў хуткасці.

Ёсць хвіліны, калі свет ападае на тваё плячо каляровай птушкай. І зазірае табе ў вочы, і чырыкае, і манернічае, а калі падстаўляеш далонь, садовіца на ёй і слухмяна збірае нябачныя крошкі з тваёй рукі. І нават мястэчка, у іншыя дні – быццам старая дзеўка – засохлае і прагорклае, зараз вітае

цябе ветлівай усмешкай. Дзень добры! – гранітным капялюшом кланяецца банк, які ўчора пад пагрозай секвестратора дамагаўся вярнуць напампаваны адсоткамi крэдыт. Прывітанне, браток! – падміргвае курдупляваты магістрат, хаця ніколі раней не адазваўся да цябе іначай, як *обыватэлю, вы абавязаны...*

З такіх хвілінаў пачынаецца новае жыццё. Пан Носік шыбаваў зараз у мястэчковы парк на спатканне з Зінай і новым жыццём.

Убачыў яе здалёку. Квяцістая сукенка на фоне пабляклай лавачкі паказалася райскай птушкай. І пану Носіку стала прыемна. Ён прысеў на крайняй лавачцы і глядзеў. Там, на сто крокаў далей, бачыш прыгожую жанчыну. Яна чакае. Побач праходзяць людзі. Мужчыны, хто крадком, а хто і адкрыта, спаглядаюць на яе, прыпыняюць крок. Мо нат і абмяркоўваюць, якія эквілібрыстычныя канфігурацыі былі б яны ўзмозе вырабіць з гэтай во паняй, калі б здарылася адпаведная нагода. А яна абьякава гартае кніжку. І ты, адзін на ўвесь свет, ведаеш аб'ект яе чакання. Таму пану Носіку было прыемна сядзець і сачыць за паняй Зінай. Было таксама жаданне падняцца, падысці бліжэй, паціснуць яе рукі. Хто ведае, мо нават пад парасонам летняга прыцемку, вуснамі крануць яе вусны. А людзі – ідуць і ідуць, і шмат хто знаёмы. І згодна, здаецца, трымаюць вока на асобе пана Носіка, гатовыя кінуцца з усіх бакоў, калі толькі пераступіць ён нябачную, назначаную мястэчкам мяжу прыстойнасці. “А калі трэба, няма чалавека”, – падумаў пан Носік. І ад незаслужанай крыўды, прыкуруў. А затым – другую папяросу ад першай, трэцюю ад другой. Закругляючы вусны, пускаў дым зручнымі абаранкамі. Далікатны летні вецер псаваў іх, развейваў. Здавалася, усё зараз разыдзецца з вет-

рам – парк, летняе папоўдне, пані Зіна. Думка, што менавіта яна можа зараз ператварыцца ў чысты прывід, халоднай іголкай забілася ў грудзі. І пан Носік узняўся на ногі. Стушў, глянуў, спыніўся. Побач з Зінай прысела нейкая постаць. З перспектывы ста крокаў цалкам падобная на цётку Варвару, якая на тое і жыве, каб ніякая мястэчковая таямніца не змушалася занадта доўга аставацца ў самоце і забыцці. А вось з перспектывы гадоў, заглядаючы ў далёкую і блізкую мінуўшчыну, можна даць другі адказ. Калі следам тваім крочыць нейкая ўсюдыісная, фатальная сіла, будзь упэўнены: во яна – і тут, і зараз. З’яўляецца невядома адкуль і адно для канспірацыі прыкідваецца цёткі Варварынай абалонкай. З’яўляецца, каб зруйнаваць усе твае, Носік, планы. Няважна – на вадзе ці ў камені запісаныя. І пана Носіка ўскалыхнула злосць. Эх ты, доля ! Эх ты, мястэчка ! Яму захацелася раптам разбурыць увесь той парк, дашчэнт, да апошняга дрэва, да апошняй сцежкі, да апошняй травінкі. І горад – хай ад яго не астанецца каменя на камяні, ні след людскі, ні слова, ні думка нават. Заціснуўшы зубы, як чалавек, якому ўсё адно – зараз ці праз сто гадоў паміраць – пайшоў пан Носік наўкола лавачкі. Адзін круг завінуў, другі, трэці і чарговы. Аж закружылася ў галаве. Спыніўся. Кінуўшы вокам направа і налева, упэўнены, што ніхто не сочыць за ягонымі змаганнямі за перамену лёсу, прыцэліўся і ўрэзаў высвятка ў зялёную парэнчу. – А на табе, праклятая ! – І канчаткова ўжо прыніжаючы ворага, сплюнуў. І змораны барацьбой, пасадзіў сябе якраз у апаганенае месца. Задумаўся. Ад чэрвеньскай цеплыні злосць расслабілася, размякла, цёплым воскам паплыла ў ногі. Пан Носік падставіў твар летняму сонцу, за-

плюшчыў вочы. Доўгай, зялёна-блакітнай сцэжкай, што пабегла пад павекамі, накіраваўся ў напрамку квяцістай сукенкі. Разлажыўшы на вецер нябачныя крылы, ён закружыў ці то пярэстым воблакам, ці мо бязважкім матылём, а мо толькі неслухмяным бярозавым лістком, які, не чакаючы лістападу, дае веры абяцанкам бяздоннай прастрані. Яшчэ хвіліна і ападзе побач з лавачкай.

– Ну, я ўжо тут, – прывітаецца.

– Ах, ужо тут, – ледзь заўважальнай усмешкай аб’явіцца Джаконда і працягне на прывітанне ру-ку.
– Прагуляемся?

– Прагуляемся, чаму не, – адкажа пан Носік.

– Можа да *Белай ружы*? Або – у *Алім*, – запрапа-пае яна, усміхнецца ветліва.

– З вамі – нават на другі край свету, – адкажа пан Носік. І зараз два воблакі, два матылі, два лісткі бярозавыя пабягуць па зялёна-блакітнай сцэжцы.

Калі б у нашым мястэчку, нягледзячы на малады яго ўзрост, паспеў нарадзіцца, пасталець ды падняцца на неба сапраўдны паэт, то разглядаючы панараму з-па-над бярозавых вяршыняў, праўдападобна сказаў бы так: вось двое людзей, што ідуць на спатканне з няўхільным лёсам. Прыгожыя, светлыя і саноўныя, як прыгожым, светлым і саноўным бывае чалавек, калі ў ягоных руках – шчасце. Аднак у гэты момант адзінае, што займала рукі пана Носіка, быў пагаслы акурак. Апошні ад распячатай раніцай дваццаткі. І нашаму чалавеку, дзесь там, на анельскіх літаратурных нівах, аставалася, як і заўсёды, адкласці чарговую скібу пра любоў да роднай зямлі на пазней.